

Abten en administratie

G.M. VAN DER VELDEN, *De economische geschiedenis van de abdij van Berne van 1134 tot 1797* (Bernheze: Abdij van Berne, 1995). 237 pp.

De economische geschiedenis van Berne is een wat pretentieuze titel voor dit boekwerk op A-vier formaat. Het gaat om een per abt geordende beschrijving van de bezittingen van de premonstratenzer abdij Berne over een periode van ruim 650 jaar. Blijkens het voorwoord is de keuze voor deze aanpak mede ingegeven door de ordening van het kloosterarchief. Auteur is pater G.M. van der Velden, van wie we uit zijn publicaties weten dat hij daaruit reeds vele wetenswaardigheden heeft geput. Als lid van de gemeenschap van Berne blijkt hij ook erg begaan met de geschiedenis van zijn abdij. Zijn interesse gaat daarbij vooral uit naar de overzichtelijke wereld van het interne goederenbeheer met als variabele de wisselende managerskwaliteiten van de opeenvolgende abten. Voor zijn confraters moge dat boeiende leetuur opleveren, de lezer-van-buiten die ik ben, heeft toch enige moeite met het descriptieve karakter van dit type geschiedschrijving. Nu gaat het in ons geval voor de middeleeuwse periode tot 1572 slechts om zeventig pagina's. Dat is nog wel te overzien. Bovendien heeft de auteur dat tijdperk weer onderverdeeld in drie afzonderlijke perioden, lopend van 1134 tot 1421, van 1421 tot 1528 en van 1528 tot 1571, die ieder met een samenvattend overzichtje afgesloten worden.

Vanuit economisch- en sociaal-historisch oogpunt bezien is Berne natuurlijk een interessante abdij. Daarbij kunnen we denken aan haar betrekkelijk vroege stichting, kort na het ontstaan van Mariënweerd; haar ligging in een dynamisch riviereengebied op de grens van klei, zand en veen; haar dotatie en begunstiging door allodiale edelen, later overgenomen door de hertog van Brabant; en haar rijke bronnenmateriaal. Wat dat laatste betreft kan ik slechts afgaan op hetgeen Van der Velden in zijn noten aanhaalt. Een bronnenparagraaf ontbreekt, zodat niet duidelijk is wat de auteur zoal tot zijn beschikking had. Wie geïnteresseerd is in gegevens betreffende de ligging der afzonderlijke goederen, de hoogte der cijzen en opbrengst van de pachten, zal in dit werk heel wat van zijn gading vinden. Op pp. 37-38, 54-56 en 68-69 zijn globale opsommingen opgenomen. De interpretatie is echter een ander verhaal. Eerlijk gezegd had ik gehoopt en ook wel verwacht dat pater Van der Velden zijn cijfers getoetst zou hebben aan die van andere abdijen, in het bijzonder aan die van Mariënweerd waarvoor in de dissertatie van BAS VAN BAVEL zoveel gegevens aangedragen zijn. Dat had een paar richtinggevendende vragen op kunnen leveren, zoals die naar het waarom van de grote

spreiding van Bernes bezittingen, en de uiteindelijk geringe omvang daarvan. Maar iedere vergelijking ontbreekt, ten nadele van zowel Berne zelf als Mariënweerd. De beperking tot interne factoren wreekt zich bijvoorbeeld bij de bespreking van de administratieve *faits et gestes* van de abten in de zestiende eeuw. Van der Velden prijst hun beheerskwaliteiten - die te danken zouden zijn aan hun afkomst uit de kleine landadel - maar vergeet daarbij te melden dat de economische conjunctuur hun wel heel gunstig gezind was. De parallelie met de gegevens van Mariënweerd had dat duidelijk kunnen maken. Me dunkt dat het werk nuttig is voor een eerste oriëntatie op de feiten. Verder kan het geraadpleegd worden als een samenvatting van Van der Veldens eerdere publicaties. De literatuurlijst van in totaal 62 titels bevat niet minder dan 26 bijdragen van de auteur zelf. Een aantal titels van anderen wordt overigens wel gemist: bijvoorbeeld de opstellen van M. MOSTERT (1982) en C. DEKKER (1984) over respectievelijk Bernes goederen in het land van Heusden en de komst van de premonstratenzers in het bisdom Utrecht. Over de vorm kan tenslotte opgemerkt worden dat die wel hanteerbaar maar enigszins uit de tijd is. Het gaat om een typoscript dat met zijn herkenbaar verbeterde tikfouten sterk doet denken aan doctoraalscripties uit de jaren zeventig. De kaartjes zijn bijgevolg niet scherp afgebeeld en trouwens ook niet alle even instructief.